

Збаразька централізована бібліотечна система
Методично-бібліографічний відділ

Календар

*Знаменних і пам'ятних
дат Збаражчини
на 2014 рік*

Збараж - 2013

ББК 91.9

К 17

Укладач: Н. Сенчишин, бібліограф методично-бібліографічного відділу ЦБС.

Редактор: Т. Кульпа, завідувач методично-бібліографічного відділу ЦБС.

Комп'ютерний набір: Л. Буряк.

Відповідальна за випуск: О. Бойко, директор ЦБС.

Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2014 рік
[Текст] / Збаразька центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин;
ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.], 2013. – 38с.

ББК 91.9

Збаразька центральна бібліотека, 2013

ПЕРЕДМОВА

«Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2014 рік» подає інформацію про пам'ятні події краю, уродженців та видатних людей, чий життя та діяльність пов'язані із Збаражчиною.

Посібник відкривається переліком основних ювілейних і пам'ятних дат року.

Матеріал систематизовано за чотирма розділами:

- **Збаразький літопис від сивої давнини: Літопис Вишнівця.**
- **Перелік імен, що не увійшли до основного списку.**
- **Землі Збаразької славетні люди.**
- **Населені пункти Збаражчини.**

Збережена хронологічна послідовність, зокрема подається число, місяць (де можливо), найменування події, текстова довідка. Також додається список рекомендованої літератури, за допомогою якої було складено цей календар.

Адресується учителям, студентам, культурно-освітнім працівникам, а також усім, хто небайдужий до історії краю, його сьогодення, цікавиться і займається краєзнавством.

Розширити коло літератури цієї тематики допоможуть видання: «Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2014 рік», краєзнавчі бібліографічні покажчики, списки та попереджувальні довідки, видані Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою. Також для повнішого ознайомлення з життєвим і творчим шляхом видатних людей Збаражчини можна скористатися рекомендаційно-бібліографічними посібниками, виданими методично-бібліографічним відділом Збаразької ЦБ із серії «Наші славетні земляки», перелік яких вказано на сторінках цього календаря.

Добір матеріалу закінчено в лютому 2013 року.

Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року

Січень

70 років від дня народження Будзана Богдана Павловича – вченого, громадського діяча.

Квітень

65 років від дня народження Куцої-Ковалишин Оксани В'ячеславівни – килимарниці, модельєра, етнографа.

Травень

160 років від дня народження Горбачевського Івана Яковича – біохіміка, гігієніста та епідеміолога, громадсько-політичного діяча.

100 років від дня народження Прашка Івана Васильовича – релігійного діяча.

Червень

95 років від дня народження Жили Володимира Івановича – професора літературознавства, бібліографа, перекладача, критика, публіциста, редактора.

Липень

80 років від дня народження Горбатого Івана Романовича – поета, журналіста.

85 років від дня народження Гнатюка Івана Федоровича – поета, прозаїка, перекладача.

Збаразький літопис від сивої давнини

- 1214 р. Польський князь Лешек Білий захопив Збараж.
- 1219 р. Вигнання угорців і поляків з Галичини і Волині. Збараж повертається до Галицької держави.
- 1474 р. Героїчна оборона Старозбаразької фортеці на чолі з князем Василем проти татарської орди АЙДОРИ. Знищення Старозбаразької фортеці.
- 1569 р.
27 травня Король Жигмонд Август приєднав Волинь до Польщі. Збараж увійшов до Крем'янецького повіту Волинського воєводства. У литовський період Збаражчина була частиною Крем'янецького староства і належала до князів Збаразьких.
- 1589 р. Татари зруйнували Старозбаразьку фортецю. Князь Януш, забравши залог, переїхав до Крем'нця.
- 1609 р. Після смерті Януша Збаразького Збараж і його околиці перейшли до сина Христофора.
- 1649 р.
червень –
серпень Військо Богдана Хмельницького разом з татарським ханом Ісламом Гіреєм III закрили в замку польське військо з п'ятьма гетьманами – С. Лянцкоронським, М. Остророгом, Сенявським, М. і Я. Собеськими. Командування взяв Ярема Вишневецький. Облога тривала від 28 червня до 28 серпня. Від голоду, щоденних дошкульних наскоків, жорстоких боїв (під Збаражем відбулося 16 великих битв, 27 сутічок, 75 вилазок) становище шляхетського війська стало безвихідним. І тільки зрада татарського хана під Зборовим врятувала польське військо від повного розгрому.

- 1649 р.
5 липня Під мурами замку загинув Нестор Морозенко.
- 1649 р.
серпень Богдан Хмельницький повернувся до Збаража. Татари, взявши викуп, звільнили шляхетське військо Яреми Вишневецького.
- 1734 р. Російські війська і українські козаки прибули в Збараж на виручку польському королю Августу III.
- 1734 р. Гайдамаки на чолі з полковником Верланом майже без бою здобули замок і пішли на Броди.
- 1764 р. Побудовано Воскресенську церкву. Фундатор Григорій Гимонюк (Гумен). Закінчив будівництво церкви С. Потоцький.
- 1789 р. У Збаражі почала працювати державна гімназія, у якій налічувалося 47 учнів.
- 1789 р.
17 червня Місто знищила велика пожежа.
- 1874 р. У Збаражі засновано читальню «Просвіта».
- 1894 р. В місті відкрив свою медичну практику Володимир Білінський, громадський і культурно-просвітницький діяч.
- 1904 р.
березень За ініціативою Володимира Білінського у Збаражі відкрито філію «Народної торгівлі».
- 1904 –
1906 рр. Побудовано залізницю Тернопіль – Збараж. Старий вокзал у Збаражі.
- 1909 р. Засновано товариство «Український Дім», яке об'єднувало і координувало роботу українських організацій повіту.

- 1914 р.
березень
- Одній із вулиць міста присвоєно ім'я Т. Г. Шевченка.
- 1914 р.
- Велике повітове свято на честь 100-річчя від дня народження Т. Шевченка.
- 1914 р.
- На Збаражчині перебував у австрійській армії письменник, шкільний і громадський діяч Осип Маковей. Тут він написав своє оповідання «Криваве поле».
- 1914 –
1917 рр.
- Російська окупація Галичини. Погром культурно-просвітніх і церковних організацій на Збаражчині.
- 1919 р.
29 травня
- У місті побував Голова Директорії УНР – Головний Отаман військ УНР Симон Петлюра.
- 1919 р.
липень
- Збараж захопили польські війська, каральні загони грабували українське населення, нищили читальні, Народні Доми.
- 1921 –
1939 рр.
- Західна Україна, включно із Збаражчиною, входять в склад Польської держави. Боротьба проти окупантів.
- 1924 р.
- На Збаражчині почав діяти «Закон Грабського». Усі державні, початкові, семирічні школи повинні бути тільки з польською мовою навчання. Українська мова стає необов'язковим предметом і учні можуть її не вивчати. Історію і географію України виключено із списків шкільних предметів, учителів-українців або переводять на корінні землі Польщі, або зовсім звільняють з роботи. Малокомплектні школи в українських селах ліквідовуються.
- 1924 р.
- Заборонено відкривати українську гімназію в Збаражі. Ліквідація польською владою існуючих

ще за Австрії українських кафедр при університетах. Обмежується прийняття до вищих шкіл української молоді. Українська молодь Збаража виїжджає на навчання за кордон.

- 1929 р.
травень
- За ініціативи Лесі Берези у місті відкрито молодіжну організацію «Пласт».
- 1929 р.
листопад
- Польська влада ліквідує «Пласт».
- 1939 р.
- В Збаражі проживало 15 тис. населення, з них 29 відсотків українців, 33 відсотки поляків, 35 відсотків євреїв.
- 1939 р.
1 вересня
- Початок Другої світової війни. Військова мобілізація в Збаражі.
- 1939 р.
жовтень
- В місті почала виходити газета «Червоний Збараж».
- 1939 р.
жовтень
- Ліквідація польської гімназії. Відкриття в Збаражі української середньої школи – десятирічки, яка знаходилася в будинку СШ № 2 ім. І. Франка.
- 1939 р.
4 грудня
- Утворено Тернопільську область, до складу якої увійшов Збараський район.
- 1944 р.
5-6 березня
- Радянські війська першого Українського фронту вигнали німців зі Збаража.
- 1944 р.
- У парку Богдана Хмельницького відкрито військове кладовище.
- 1944 р.
вересень
- Початок навчального року в школах. Відкриття в місті семирічної школи з російською мовою навчання, дитячого будинку.
- 1944 р.
- Виходить районна газета «Червона зірка».

- 2 листопада Виконуючим обов'язки редактора призначено Є. Донцова.
- 1949 р. У центрі міста споруджено пам'ятник воїнам, які звільнили місто від німецьких окупантів. (скульптори Л. Гром, Т. Олійовський).
- 1954 р. Насильна ліквідація підпільних греко-католицьких церков в с. Базаринці.
- 1954 р. У Збаражі споруджено пам'ятник Богдану Хмельницькому на майдані його імені (скульптор Л. Чайка).
- 1954 р. Відкриття першої музейної кімнати при Збаразькій СШ № 2, яка стала початком краєзнавчого музею.
- 1969 р. Збудовано новий корпус районної лікарні.
- 1974 р. У центрі міста збудовано новий будинок для районного самоврядування.
- 1979 р. Побудовано новий будинок зв'язку.
- 1984 р. Вийшов друком перший історико-краєзнавчий нарис «Збараж», Малевича українською мовою.
- 1989 р. вересень Створено товариство української мови ім. Т. Шевченка.
- 1989 р. Початок національного відродження Збаража, створення Народного руху України. Першим головою обрано М. Дикого.
- 1989 р. Повернуто віруючим Воскресенську церкву.
- 1989 р. Зареєстровано товариство української мови ім. Т. Шевченка.

- 1994 р.
8 лютого Вийшла постанова Кабінету Міністрів України № 78 про створення в м. Збараж на базі замкового ансамблю, музею Державний історико-архітектурний заповідник (ДІАЗ). Першим директором призначено А. Маціпуру.
- 1994 р. Вийшли поетичні збірки поезії збаражан І. Гнатюка «Правда – мста», О. Шуплата «Відлуння часу».

Літопис Вишнівця

- 1494 р. Героїчна оборона Старо-Вишнівецької фортеці на Збараській горі від татарської орди. Зруйнування фортеці.
- 1649 р. Після підписання Зборівського договору татари Іслам Гірея III пограбували Вишневець. Багато молоді забрали в яsir.
- 1649 р. Жорстокі розправи Яреми Вишневецького над вишневецьчанами.
- 1734 р. Гайдамацькі загони у Вишнівці, багато жителів вступило до гайдамаків.
- 1844 р. Містечко відвідав письменник і історик М. Костомаров.
- 1919 р. Зайняття Вишневець Тарашанською бригадою під командуванням В. Боженка. Радянське будівництво. Утворення Вишневецького ревкому, конфіскація землі у поміщиків і церковників.

- 1919 р.
липень Містечко і волость окуповані Польщею. Грабежі і терор окупантів. Партизанська війна на Вишневецьчині.
- 1924 р. Декрет про створення на Волині, в т. ч. і на Вишневецьчині, Української Автокефальної Православної церкви. Декрет підписали патріарх Константинопольський і 12 митрополитів Константинопольської церкви.
- 1924 р. Староста Робакевич відкриває у частині замкових приміщень ремісничу школу з двома відділами: слюсарним і рільничим.
- 1944 р. Фашисти вчинили жорстоку розправу над віруючими в Старо-Вишневецькому костелі.
- 1944 р.
6 березня 60-та армія 1-го Українського фронту вигнала німців з Вишневець.
- 1944 р.
5 липня Поновила роботу поліклініка і лікарня.
- 1949 р. Спалено Вишневецький замок.
- 1954 р. У містечку почав працювати плодоовочевий консервний завод.
- 1964 р. На стінах палацу встановлено меморіальну дошку про перебування Т. Шевченка у Вишневець.

Перелік імен, що не увійшли до основного списку

7 січня 1899 р. в с. Кривчики Збарзького району народився Самборський Кирило Микитович – військовик. Один із трьох уродженців Тернопільщини, яким під час Другої світової війни присвоїли звання генерал-майора. Нагороджений орденами: Леніна, Вітчизняної війни першого ступеня (1943), іншими бойовими нагородами. Серпень 1918 – травень 1919 рр. – боєць партизанського загону який діяв у Вишнівецькій волості (нині смт. Вишнівець). В червні 1919, біля м. Кременець, К. Самборський із загоном перейшов у першу українську радянську дивізію; командир сотні розвідників, згодом – артдивізіону. Викладав у артилерійській школі в м. Вінниця. Відзначився у радянсько-фінській війні, Сталінградській битві, боях за Білорусію; командир дивізії резерву Верховного головного командування.

Подання Кирила Микитовича до звання Героя Радянського Союзу анульоване через те, що його рідні брати воювали в УПА.

Помер Кирило Микитович 8 жовтня 1972 року в м. Київ.

22 січня 1914 р. в с. Чагарі Збарзькі Збарзького району народилась Остап'юк Ольга Іллівна, громадська діячка, літераторка. Діяльна в «Союзі Українок» (1930-ті, 1990-ті рр.).

Закінчила гімназію, торгівельну школу в м. Тернопіль. 1952-69 рр. вчителювала у ЗОШ Тернополя; керівник гуртків художньої вишивки, в'язання. Записувала бувальщини, легенди, творила картини (флористика). Учасниця колективних виставок народного мистецтва в Україні й за кордоном. На початку 1990-их – ведуча рубрики «Провінційний детектив» у газеті «Свобода». Автор книги «І

вишите моє життя...» (1996), статей у часописах Тернопільщини.

Померла Остап'юк Ольга Іванівна 3 серпня 1993 року в м. Тернопіль.

6 березня 1949 р. в селі Заруддя, нині Травневе, Збарзького району народився Бенч Михайло Іванович, фотохудожник, публіцист.

Закінчив Московський університет мистецтв (1976 р.). Від 1972 р. й донині працює в Тернопільському фінансово-економічному інституті: завідувач фотолабораторії та кореспондент газети «Академія». Фотокореспондент на «Олімпіаді – 80» у Москві. Лауреат міжнародних, всесоюзних, всеукраїнських фотовиставок.

Персональні виставки: «Спорт – посол миру», «Візит Папи Римського в Україну», «Боже, Україну збережи», «З любов'ю до Вас». Проілюстрував фотоальбом «Тернопіль» (1996 р.), «Симфонія Катедрального Собору: Минуле і сучасність» (1999 р.).

10 червня 1944 р. в селі Чернихівці Збарзького району народився Рудий Роман Михайлович. Закінчив Львівський політехнічний інститут (1966 р., нині Національний університет «Львівська політехніка»). Працював на аерогеодезичному підприємстві №1 у м. Иркутськ, викладав в Криворізькому гірничому інституті Дніпропетровської області (1973-77 рр.), інституті нафти і газу (нині Національний технічний університет нафти і газу): професор, завідувач кафедри землевпорядкування і кадастру, від 1995 – декан інженерно-екологічного факультету. Доктор геологічних наук (1999), професор. Автор близько 100 наукових публікацій, 4 авторських свідоцтва на винаходи, 1 патент України.

24 червня 1959 р. у смт. Вишнівець Збараського району народився Король Петро Євгенович – спортсмен, тренер (вільна боротьба). Нагрудний знак Держкомспорту СРСР (1987 р.). Закінчив факультет загальнотехнічних дисциплін ТДПУ. Підготував 5 майстрів спорту України. 1999 р. – серед 6 кращих тренерів області. Працює тренером Збараської ДЮСШ.

23 вересня 1899 р. в с. Зарудечко Збараського району народився Гонта Корнило. Від 1924 року в Канаді. У м. Торонто – активіст Українського Народного дому (від 1929 р.), Українського робітничого союзу, секретар відділу «Взаємної помочі», співзасновник української церкви св. Андрія, голова товариства «Просвіта» (1936-37 рр.) та відділу Українського народного союзу. Співзасновник і голова допомагаючих комітетів будови Народних домів у с. Розношинці на Збаражчині (1931); в м. Збараж (1935). Співавтор збірника «Збаражчина».

10 жовтня 1859 р. в с. Зарубинці Збараського району народився Грушка Григорій. 1884 р. – рукоприклад на священика. Служив на парафіях у Збаражі й Коропці (нині смт, Монастириського району), проповідником собору св. Юра у Львові. Дописував до газети «Душпастир». Від 1890 р. – в США. Душпастирював у Шенандоа, відтак – у Джерсі-Сіті (шт. Пенсильванія).

Від 1893 року видавець і редактор української газети «Свобода», в ній опублікував свої статті, вірші, поему «Лайнерська сирота». Співзасновник у 1894 р. Українського народного союзу (УНС). У 1896 р. перейшов із греко-католицької віри на російське православ'я. Співзасновник російського часопису «Світ» (1897). Згодом переведений на парафію до Волинської губернії. У 1901 р. повернувся у Галичину, в грудні цього ж року публічно заявив про належність до УГКЦ. Від 1906 р. священик у с. Пеняки

Львівської обл., де заснував читальню «Просвіти», організував будівництво Народного дому.

Помер Григорій Грушка у 1913 році в селі Пеняки Бродівського району Львівської області.

В місті Клівленд українська громада США спорудила пам'ятник о. Григорію (1962), УНС заснував на його пошану пам'ятну медаль.

17 листопада 1899 р. в с. Розношинці Збаразького району народився Тарашук Павло Григорович- лікар, громадський діяч. Закінчив гімназію у м. Тернопіль (1921). Студіював медицину в Українському таємному університеті у м. Львів (1921 – 1922), закінчив університет у м. Грац (1927, Австрія), доктор медицини (1927), член УЛТ (Українське лікарське товариство (1929)).

Студентом очолював товариство «Січ», самопомочі, гурток української національної молоді в Граці. Учасник Визвольних змагань: доброволець Січових Стрільців під керівництвом Є. Коновальця (м. Київ), Згодом у Легіоні УСС. У 1927-29 рр. в м. Познань (Польща), голова Товариства українських лікарів-нострифікаторів. У 1930 році розпочав у Збаражі лікарську практику. Голова повітового осередку УНДО (Українське національно-демократичне об'єднання) та «Сільського господаря»; працював у філіях товариств «Просвіта», «Рідна школа», «Січ». У 1939 р. виїхав на Лемківщину; лікар у с. Буківське. Під час німецько-радянської війни – повітовий лікар у Збаражі, допомагав воякам УПА. В 1944 р. виїхав до Австрії, згодом до Німеччини, лікар у таборах для переміщених осіб. 1948 року емігрував до Канади. Працював у шпиталі в Монреалі, згодом проводив власну лікарську практику (до 1980 р.). Співзасновник і перший голова місцевого відділу УЛТ Пн. Америки.

Помер Тарашук Павло Григорович 26 лютого 1981 р. в м. Монреаль (Канада).

12 грудня 1909 р. в с. Кобиля Збарзького району народився Івахів Андрій Маркович. Килимарської справи навчався від батька. Виготовляв килими за народними мотивами. Нагороджений дипломами, преміями за участь у виставках: Збараж, Тернопіль, Київ (1948-57, 1958-67, 1970 рр.), Москва (1970, нині РФ), Всесоюзна пересувна (1970-72 рр.). Вироби зберігалися у Збарзькому краєзнавчому музеї (тепер у НЗ «Замки Тернопілля»), приватних колекціях.

Помер Андрій Івахів 3 вересня 1992 року у с. Кобиля, де і похований.

У 1844 році в с. Тарасівка Збарзького району народився Остапчук Дмитро. Посол до Галицького сейму. Очолював у родинному селі осередок Української радикальної партії. У 1895 році за посередництвом Леся Мартовича познайомився з І. Франком, перебував у нього в м. Львів разом із С. Новаківським під час роботи сейму; письменник допомагав обом селянським послам готуватися до виступу у сеймі. У 1896 р. Остапчук супроводжував І. Франка на вічах у Збарзькому повіті, письменник гостював у нього в Тарасівці.

Помер Дмитро Остапчук у 1907 році.

Землі Збаразької славетні люди

5 січня

**70 років від дня народження
Будзана Богдана Павловича**
(05.01.1944) – вченого,
громадського діяча.

Будзан Богдан Павлович - відомий учений, державний та громадський діяч, педагог, відомий кандидат технічних наук, дійсний член Української академії наук національного прогресу (стратегічний менеджмент), професор Міжнародного інституту менеджменту (МІМ-Київ), Відмінник освіти України.

Будзан Богдан Павлович народився 5 січня 1944 року. Закінчив Київський політехнічний інститут (1973 р.), та Вищу економічну школу господарського управління в Києві (1986-1989 рр.), пройшов спеціальний курс із менеджменту в лондонській школі бізнесу (1989 р.), навчався на вищих курсах з питань економічних реформ у Канаді (1989 р.), за програмою «Управління людськими ресурсами» Європейського банку реконструкції та розвитку в Австрії (1994 р.), а також за міжнародною програмою для вищого управлінського персоналу в Гарвардській школі бізнесу в США (1996 р.)

У 1991 році Б. П. Будзана запрошено на роботу в Кабінет Міністрів нової незалежної Держави Україна, де він спочатку керував відділом з питань власності та підприємництва, а потім по зв'язках із міжнародними фінансовими організаціями.

У 1993 році на запрошення всесвітньо відомого фінансиста та філантропа Дж. Сороса пан Будзан очолив виконавчий орган благодійного Міжнародного фонду

«Відродження» (МФВ), а від 1997 р. почав працювати генеральним директором, а згодом ректором вищого навчального закладу – Міжнародного інституту менеджменту (МІМ-Київ). Одночасно Богдан Будзан очолює Вчену раду Інституту, як професор кафедри менеджменту та економіки МІМ-Київ викладає дисципліни «Основи менеджменту» та «Самоменеджмент».

Нині Б. П. Будзан входить до складу Наглядової ради МІМ-Київ, очолює Наглядову раду Центру розвитку інновацій, є членом Ради директорів європейської фундації розвитку менеджменту та Асоціації менеджмент –освіти країн Центральної та Східної Європи, Почесним членом Асоціації українських професіоналів США («Вашингтонська група»), членом Наглядової ради фонду вільного підприємництва для країн Східної Європи (США) і членом редколегій наукових журналів «Постметодика» й «Маркетинг в Україні».

Усе своє життя Богдан Павлович був і залишається лідером, людиною активної громадянської позиції, яскравою творчою особистістю. В його доробку понад 120 наукових статей, присвячених науково-технічним та актуальним суспільно-економічним проблемам, питанням розвитку освіти в Україні. Йому належить 13 винаходів. Він є автором книги «Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи». За свою плідну працю Богдан Павлович Будзан нагороджений державними нагородами та низкою Почесних Грамот.

7 лютого 2001 року Богдану Павловичу присвоєно звання «Почесний громадянин Збаража» за активну життєву позицію та меценатську діяльність в підтримці обдарованої освітянської молоді.

* * *

Будзан, Б. Шляхом самовдосконалення [Текст]: [роздуми нашого земляка] / Б. Будзан // Народне слово. – 2004. – 6 лют.

Будзан, Б. «Пробую бути своєрідним містком між світом і нами» [Текст]: бесіда з засновником і директором Консультативного центру з менеджменту Богданом Будзаном / провела Ірина Сиско // Народне слово. – 2008. – 5 груд.

Будзан, Б. Як жити в умовах кардинальних змін у суспільстві [Текст] / Б. Будзан // Народне слово. – 2011. – 13 трав.

* * *

Петрочук, Н. Богдан Будзан: «Великим земляцтвом повинна стати уся Україна» [Текст]: Тернопільське земляцтво в Києві / Н. Петрочук // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. - №4. – С.16.

Сиско, І. Богдани – як провісники весни [Текст]: [про традиційну зустріч учнів та ветеранів школи з відомими земляками – Богданом Будзаном та Богданом Капланом] / І. Сиско // Народне слово. – 2009. – 13 лют.

Сиско, І. Богдан Будзан представив збаражанам власну нову книгу [Текст]: зустріч із земляком / І. Сиско // Народне слово. – 2012. – 8 черв.

Шептицька, М. Життєві стежини Богдана Будзана [Текст] / М. Шептицька // Вісник історії краю. – 2009. - №1. С.3.

6 квітня

**65 років від дня народження
Куцої-Ковалишин Оксани
В'ячеславівни (06.04.1949 –
04.11.1986) – килимарниці,
модельєра, етнографа.**

Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна (06.04.1949 – 04.11.1986) – килимарниця, модельєр одягу, етнограф. Народилась в м. Збараж. Закінчила відділ художнього ткацтва Львівського інституту прикладного і декоративного мистецтва. 1974-1986 рр. – художник-реставратор, науковий працівник, зав. сектору одягу й тканин Музею народної архітектури і побуту в Львові. Поряд із основним доробком (гобелени) створює окремі зразки одягу, зокрема весільний комплект, ескізи костюмів О. Білозір і

народного хору «Лемковина», поєднувала традиційні та сучасні моделювання, вишивку. Консультант художнього фільму «Високий перевал», «Украдене щастя», відеозаписів ансамблю «Ватра». Як етнограф збирала взірці народної вишивки у Збараському та ін. районах Тернопільщини, записувала колядки, віншування, гаївки тощо. Досліджувала народне килимарство Збаражчини.

Гобелен «Віки говорять», її дипломна робота, прикрашає один із залів Одеського замку; твори художниці експонувалися на обласних, республіканських та всесоюзних виставках.

Померла Оксана В'ячеславівна 4 листопада 1986 року у м. Львів, похована у Збаражі. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї в 1987 році відбулась її посмертна виставка.

* * *

Малевич, А. Оксана Куца – Ковалишин [Текст] А. Малевич // Малевич, А. Літопис землі Збараської / А. Малевич. – Збараж, 1996. – С.61.

* * *

Боклінка, Н. Світ краси і любові [Текст]: гобелени Оксани Куцої / Н. Боклінка // Вісник історії краю. – 1997. - №4. – С.6.

* * *

60 років від дня народження Куцої-Ковалишин Оксани В'ячеславівни [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2009 рік / Збараз. центр. б-ка, метод.- бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.]. – С.11.

Куца-Ковалишин Оксана [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа, О. Раскіна. – Т.: Підручники і посібники, 2013. – С.52-53.

1 травня

**100 років від дня народження
Прашка Івана Васильовича
(01.05.1914 – 28.01.2001) –
релігійний діяч.**

Іван Васильович народився 01.05.1914 р. в м. Збараж - релігійний діяч, д-р богослов'я (1994). Дійсний член НТШ (1965), член Українського історичного товариства Золотий Хрест «За особливі заслуги для церкви і народу» (відзнака Головної управи Братства колишніх вояків 1-ї Української дивізії Української Національної Армії), Орден Британської імперії (1982). Почесний громадянин м. Збараж (2001). Закінчив Збаразьку гімназію (1931). Навчався на філософському факультеті Богослов'я академії у м. Львів. Від 1937 – в Італії: студіював в університеті Урбаніум у м. Рим; у квітні 1939 рукопокладений у сан священника; згодом навчався у Понтифік. орієнтал. Інституті, де здобув степінь доктора. 1944-50 працював в українському допомог. комітеті; священник, опікун військовополонених 1-ї Української дивізії Української Національної Армії та українських переселенців в Італії. Від 1950 – в Австралії (м. Мельбурн), душ пастир у штатах Вікторія, Тасманія. Засновник у Мельбурні церкви громади: братство святих апостолів Петра і Павла (1950), Братську школу ім. митрополита Шептицького (1951), у Вікторії – Шкільну раду (1952), яка започат. Укр. Центр. шкіль. раду в Австралії, Нової Зеландії та Океанії; єпископ із осідком у Мельбурні. Сприяв створенню тут кооперативи «Дністер», засновник видавництва «Просвіта», співзасновник 1-го церковного часопису «Церква і життя» (1960). єпарх. Музею та бібліотеки. Від 1982 – 1-й єпарх УГКЦ. Автор

богослов'янських праць. 1967-92 рр. кілька разів побував в Україні, зокрема в Збаражі та інших населених пунктах Тернопільщини; спів ініціатор встановлення пам'ятника Д. Клячківському в м. Збараж, автор спогадів про нього та інших діячів. 2002 р. у м. Тернопіль вийшла книга о. М. Бедрія «Єпископ Іван Прашко і Збаражчина».

Помер 28 січня 2001 р. в м. Мельбурн, Австрія.

* * *

Жила, В. Єпископ Іван Прашко [Текст] / В. Жила // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів. - Т.1 – С. 566-568.

Бедрій, М. Єпископ Іван Прашко і Збаражчина [Текст] / М. Бедрій. – Т.: Джура, 2002. – 72 с.

* * *

28 січня до нас надійшла сумна звістка – упокоївся у Господі уродженець Збаража – Єпископ Австралії, Океанії і Нової Зеландії Владика Іван Прашко [Текст] // Народне слово. – 2001. – 2 лют.

Чайка, В. Патріоти України, сподвижники віри [Текст]: із листування Єпископа Івана Прашка з професором Володимиром Жилою / В. Чайка // Народне слово. – 2002. – 15 лют.

Моргун, О. Зі Збаража – душпастирем в Австралію [Текст]: [присвячується І. Прашку – Єпископу українців Австралії, Нової Зеландії та Океанії з нагоди 95-річчя від дня народження] / О. Моргун // Народне слово. – 2009. – 1 трав.

Сиско, І. Такі не вмирають, такі воскресають [Текст]: [десять років тому відійшов у вічність Владика Іван Прашко; вечір пам'яті в органному залі Замкового палацу] / І. Сиско // Народне слово. – 2011. - 25 лют.

* * *

Прашко Іван [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. /Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Т.: Підручники і посібники, 2013. – С. 58-59: фотогр.

15 травня

160 років від дня народження Горбачевського Івана Яковича (15.05.1854 – 24.05.1942) – біохіміка, гігієніста та епідеміолога, громадсько-політичного і освітнього діяча.

Горбачевський Іван народився 15 травня 1854 року в родині священика. Вчився у Тернопільській гімназії, де входив до гуртка «Громада». У 1872 році закінчивши гімназію вступив на медичний факультет Віденського університету. Ще студентом розпочав наукові дослідження з медичної хімії і в 1874 р. опублікував свою першу наукову працю «Про вестибулярні нерви». З 1875 р. Горбачевський працював

демонстратором, а згодом – асистентом кафедри медичної хімії в Інституті професора Людвіга при Віденському університеті. Під час навчання брав активну участь у громадському житті: у 1875 – 1877 рр. двічі був головою студентського товариства «Січ». У Відні Іван Горбачевський познайомився зі своїм земляком Іваном Пулюєм. Вони стали побратимами і однодумцями на все життя. Згодом професори-тернопільці заснували у Празі студентське земляцтво – Українську академічну громаду, де читали студентам лекції, фінансово підтримували бідних студентів.

У 1877 р. Горбачевський з відзнакою закінчив університет і почав займатися науковими дослідженнями в Хімічному, а згодом у Фізичному інститутах Відня. Зокрема розпочав системно досліджувати синтез сечової кислоти, що привело його у 1882 р. до відкриття світового значення – він

уперше у світі штучно синтезував сечову кислоту, а в подальшому встановив механізм її утворення в людському і тваринному організмах. Згодом це відкриття дало змогу розробити метод діагностування і лікування специфічних захворювань.

Після такого наукового успіху 29-річного асистента запросили у 1883 р. очолити кафедру фармакології Празького німецького Карло-Фердинандового університету. Тут І. Я. Горбачевський продовжує досліди, розпочаті у Відні. Йому належить ідея гідролізного розчеплення нуклеїнових кислот, відокремлення сечової кислоти від ксантину та гуаніну. Значення цих досліджень можна повною мірою оцінити лише у наш час, коли наука впритул наблизилась до розкриття і втілення генетичної інформації на молекулярному рівні. Вчений одним із перших відокремив у чистому вигляді амінокислоти і експериментально довів, що вони є «будівельними цеглинками» білків.

У Празькому університеті Горбачевський плідно займався педагогічною діяльністю: вже у ранзі професора викладав основи медичної хімії, багаторазово обирався деканом медичного факультету, а в 1902 – 1903 рр. – ректором університету. Він став також засновником і першим ректором Інституту медичної хімії при університеті, що працює й донині. Багато уваги учений приділяв роботі над університетськими підручниками з медичної хімії, зокрема видав такий підручник чеською мовою в 4-х томах (1904 – 1908).

У 1898 р. наукову діяльність ученого було відзначено найвищою нагородою Австро-Угорщини – орденом Залізної Корони. Його призначили головою Ради здоров'я у Чехії, а з 1906 р. – головою найвищої Ради здоров'я Австро-Угорської монархії. Він був обраний членом Палати Панів Віденського сейму, радником цісарського двору та членом Королівського Чеського наукового товариства (згодом – Чеської академії наук).

Під час першої світової війни І. Горбачевський особисто займався влаштуванням українства у Празі. У 1917 р. він увійшов до австрійського уряду, ініціював створення першого у світовій практиці Міністерства народного здоров'я та був призначений його першим міністром. Серед наступних найбільш знакових ініціатив Горбачевського – організація Українських університетських курсів, які згодом були реорганізовані в Український вільний університет (УВУ): його офіційне відкриття відбулося 17 січня 1921 р., а в жовтні того ж року університет було переведено до Праги. І. Горбачевський багаторазово обирався ректором цього університету, а також почесним доктором права та почесним професором. Завідував кафедрами хімії в УВУ та в Українському вищому педагогічному інституті ім. М. Драгоманова. Був також професором Українського технічно-господарського інституту, Української господарської академії у Подебрадах та головою хімічної комісії при цій академії. Вчений продовжував плідно займатися наукою: так, він опублікував в «Українському медичному віснику» працю, присвячену питанню розробки української хімічної термінології (1923), підготував два томи підручника органічної та неорганічної хімії українською мовою. Працював і в інших суміжних галузях: як біохімік-гігієніст та епідеміолог, займався питаннями судової медицини і токсикології. Загалом є автором більше 60-ти наукових праць і понад 100 наукових розробок.

У 1899 р. І. Горбачевського було обрано дійсним членом (а згодом – почесним членом) математично-природничо-лікарської секції Наукового товариства ім. Т. Шевченка; у 1911-1918 рр. він очолював цю секцію. З 1910 р. – почесний президент Українського лікарського товариства, виступив також як ініціатор і організатор першого (1926) і другого (1932) українських наукових з'їздів у Празі. У 1924 р., як ректор УВУ, організував у Празі, за участю патріотично налаштованих професорів, Музей визвольної боротьби України (величезну та унікальну колекцію експонатів, якого у

1945 р., було вивезено з Праги радянськими спецслужбами). У 1925 р. вченого обрано академіком Всеукраїнської академії наук.

Помер І. Горбачевський у Празі, похований на малому цвинтарі Святого Маттея у Шарці під Прагою.

* * *

Український вчений світової слави: Іван Горбачевський [Текст]: рекомендац. бібліогр. посіб. / Збаразька центр. б-ка, метод. – бібліогр. від., уклад. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.], 2009. – 14 с.

Даний посібник складається з п'яти розділів:

- Література про Івана Горбачевського;
- Про І. Я. Горбачевського на сторінках періодики;
- Довідкові видання про І. Горбачевського;
- Вшанування пам'яті Івана Яковича Горбачевського.

25 червня

**95 років від дня народження
Жили Володимира Івановича**
(25.06.1919 – 16.11.2004) – професора літературознавства, бібліографа, перекладача, критика, публіциста, редактора.

Жила Володимир-Тарас Іванович (25.06.1919 – 16.11.2004) народився в м. Збараж – літературознавець, публіцист, редактор. Закінчив Збаразьку гімназію в 1938 році. Того ж року почав студії на правничому факультеті Львівського університету, але не закінчив їх. Після закінчення війни доля закидає Жилу в Австрію, а у серпні 1947 року він виїжджає в еміграцію у Бразилію.

Нагороджений орденом «За заслуги» 3-го ступ. в 2000 р. Доктор філософії (1967), професор (1974). Член НТШ, УВАН, Українського історичного товариства, Української Академії мистецтв і науки, Американського товариства порівняльної літератури, Американського назвознавчого товариства та ін. наукових організацій. Віце-президент (1966-1968рр.), президент (1968-1970) Американської асоціації вчителів слов'ян і східноєвропейських мов. Нагороджений Хрестом Українського козацтва зі золотою лавровою гілкою на стяжці в 1955 р. Член об'єднання українських письменників «Слово». Автор наукових праць «Ідейні основи Шевченкової «Гамалії»», «Гетьман Іван Мазепа під турецькою опікою: Історія та оцінка», «З історії українознавства і славістики в Канаді» та ін. Редактор, співредактор і видавець університетських записок із порівняльного літературознавства, збірника «Збаражчина» (співавтор) та ін. книг. Від 1986 року – член уряду УНР в екзилі в якому очолив міністерство культури і науки, згодом міністр зовнішніх справ.

* * *

Чопик, Д. Жила Володимир [Текст] Д. Чопик // Збараж і околиці в спогадах емігрантів / упоряд.: В. Гриб [та ін.]. – Т., 1993. – С. 116.

Сорока, П. Володимир Жила [Текст]: життя і творчість / П. Сорока. – Збараж: Лілея, 1999. – 298 с.

Сорока, П. З думкою про Україну [Текст] / П. Сорока // Реабілітовані історією: Книга пам'яті Збараського району. – Т., 2006. – С. 26-27: фотогр.

* * *

Дерій, В. Відзнака Президента знайшла професора Жилу в Америці [Текст] / В. Дерій // Народне слово. – 2000. – 15 груд.

Боклінка, Н. Відзнака Президента України [Текст]: [професора Володимира Жилу нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня] / Н. Боклінка // Збараж – місто в Медоборах. – 2001. – № 4. – С. 25.

Жила Володимир-Тарас (25.V.1919, м. Збараж) – укр. вчений-філолог, літ.критик, бібліограф [Текст] // Українські письменники: матеріали до бібліогр. словника. – К., 1995. – С. 12-14.

Жила Володимир [Текст]: Він жив з Україною в серці: бібліогр. посіб. / Збараж. центр. б-ка, метод. – бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.], 2009. – 13 с.

Жила Володимир-Тарас [Текст] // Збараж: події, дати, імена [Текст]: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Т.: Підручники і посібники. 2013. – С. 45-47: фотогр.

18 липня

**80 років від дня народження
Горбатого Івана Романовича
(18.07.1934 – 02.07.1990) –
поета, журналіста.**

Іван Горбатий народився 18 липня 1934 року в с. Заруддя, Збаразького району на Тернопільщині. Спочатку була семирічка у рідному селі, потім Колодненська середня школа, після закінчення якої у 1953 році вступив до Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка.

З 1954 по 1957 рр. Іван перебував на дійсній військовій службі на Кавказі, після повернення працював в рідному селі зав. читальнею, зав. клубом.

Після закінчення Київського державного університету став літературним редактором обласної газети «Вільне життя», якій присвятив майже 30 років свого життя.

Добра від природи людина, справжній патріот, Іван Горбатий великі надії покладав на патріотичне відродження українського народу. Зі сторінок газети знайомив читачів із його духовним надбанням.

Хоч жив Іван Романович активним творчим життям, багато та плідно писав, за життя зумів видати лише одну збірку поезії під назвою «Річка через осінь», але вийшла вона у колективному збірнику «Нижний кремінь» 1989 року. Доля не протегувала йому. Не один раз його рукописи готувались до друку, позитивно оцінені рецензентами та редакторами, але завжди щось ставало на перешкоді. Один із його рукописів уже навіть стояв у тематичному плані «Радянського письменника», однак через рік цілком несподівано «випав» з нього.

Добу відродження І. Горбатий прийняв з великою радістю. «Тепер мені так легко! Тепер я можу писати все!» – говорив він одному із своїх друзів. Незважаючи на хворе серце, на перенесений тяжкий інфаркт, поет згодився працювати відповідальним секретарем першої в Україні обласної організації Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка, підтримував Народний Рух України, «Меморіал».

Багато мрій та задумів мав Іван Романович, та не судилося. 30 червня 1990 року стався нещасний випадок – невірний велосипедист збив поета з ніг, а 2 липня І. Горбатий помер.

На робочому місці поета - у шухляді стола газети «Вільне життя» залишився папірець із його маленьким заповітом: «На моїй могилі поставте низенький пам'ятник, щоб онуки і квіти могли до колін моїх тулитися». Та найкращим йому пам'ятником є його поезія.

Твори поета друкувались в журналах «Вітчизна», «Дніпро», «Жовтень», «Україна», «Ранок», у колективних збірниках «Нижний кремінь» (1989) і «Допоки я живу» (1994). У 1998 р. вийшла збірка віршів І. Горбатого «На вістрі сльози», а в 2003 р. – «Розвидень».

У 1999 р. Іван Романович був прийнятий до Національної спілки письменників України (посмертно), у рідному селі поета, Зарудді, на приміщені школи, 10 листопада 1995 р. відкрито меморіальну дошку – барельєф.

* * *

Кравчук, В. «Лицем до сонця, серцем до землі...» [Текст] : [про І. Горбатого] / В. Кравчук // Народне слово. – 2004. – 16 лип.

Петрук-Полик, Г. Меридіани долі [Текст] : [до 70-ліття від дня народження Івана Горбатого] / Г. Петрук-Полик // Свобода. – 2004. – 17 лип.

Добровольський, М. «Життя перебувань не терпить...» [Текст] : [відкриття меморіальної таблиці у с. Заруддя до 70-річчя від дня народження І. Горбатого] // Вільне життя. – 2004. – 24 лип.

Добровольський, М. Де жив і творив поет [Текст] : [ушанування пам'яті І. Горбатого] / М. Добровольський // Літ. Україна. – 2004. – 21 жовт. – С.2. – (вісті з Тернопільщини).

Кіріндась, В. Поет пшеничної провінції [Текст] : [про життя та творчість І. Горбатого] / В. Кіріндась // Тернопіль. – 2012. - №1. – С. 92 – 95 : фотогр.

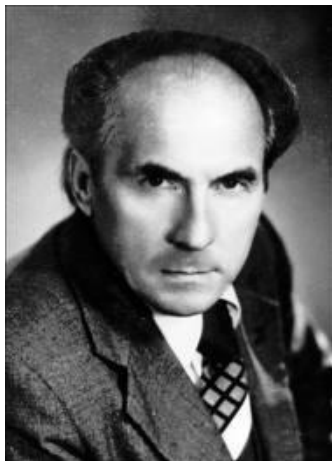
* * *

Іван Горбатий (1934 – 1990) [Текст] // Вони прославили наш край: бібліогр. посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники. – 2002. – С. 38-40.

Поет пшеничної провінції: Горбатий Іван Романович [Текст] : бібліогр. довідка / Збаразька центр. б-ка, метод.- бібліогр. від.; підгот. Н. Сенчишин. – Збараж: [б. в.], 2009. – 10 с.

27 липня

**85 років від дня народження
Гнатюка Івана Федоровича
(27.07.1929 – 5.05.2005)** поета,
прозаїка, перекладача.

Гнатюк Іван Федорович народився 27 липня 1929 року в с. Дзвиняча Збараського району. Навчався у Вишнівецькому ремісничому училищі, 1947- 48 рр. в педагогічному училищі у Кременці, після спроби затримання органами МДБ – в Бродях на 25 р. ВВТ. Ув'язнення відбував на Колимі. Після звільнення у 1956 р. проживав в м. Дрогобич на Львівщині. Писати вірші почав у таборах, друкуватися – 1960 р. в журналах. Від 1965 р. опублікував 19 збірників поезій, серед них: «Паговіння» (1965), «Калина» (1966), «Повнява» (1968), «Жага» (1970), «Барельєфи пам'яті» (1977), «Дорога» (1979), «Чорнозем» (1981), «Турбота» (1983), «Благословенний світ» (1987), «Нове літочислення» (1990), «Хресна дорога» (1992), «Правда-мста» (1994). Автор книги споминів «Стежки-дороги» (1998) і збірки прози «Бездоріжжя» (2002). Перекладав твори білоруських, польських, сербських і інших зарубіжних поетів. Окремі вірші І. Гнатюка перекладені іноземними мовами. Член НСПУ, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка.

5 травня 2005 року у м. Борислав, що на Львівщині, вічність покликала до себе поета – каторжанина Івана Федоровича Гнатюка.

* * *

Левенець, В. Іван Гнатюк – поет і політкаторжанин [Текст]: [наукові читання у НЗ «Замки Тернопілля»] / В. Левенець // Народне слово. – 2009. – 31 лип.

Левенець, В. Бібліотекарі Збаражчини шукають книги Гнатюка [Текст]: [у читальному залі книгозбірні пройшли літературні читання, присвячені поету І. Гнатюку] / В. Левенець // Народне слово. – 2009. – 7 серп.

* * *

Зірки які не згасають: Іван Гнатюк (до 80-річчя від дня народження) [Текст]: бібліогр. посіб. / Збаразька центр. б-ка, метод.-бібліогр. від., уклад. В. Радовська. – Збараж: [б. в], 2009.

І. Гнатюк [Текст] // Література про Тернопільську область за 2000-2004 роки: бібліогр. покажчик / уклад. А. Ленчишин. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. – С. 291.

Ювілейні дати сіл Збаражчини

Базаринці

(420 років з часу першої писемної згадки)

Село є центром сільради, якій підпорядковані села Тарасівка, Чорний Ліс, Малий Глибочок; приєднаний хутір Забрід. Розташоване на березі р. Гнізна, за 1 кілометр від райцентру; і найближчої залізничної станції Збараж. Населення складає 637 осіб. Перша писемна згадка – 1594 р. під назвою Базар у «Щоденнику» Є. Ляоти. Є церква св.. Михайла (1888 р., мурована). Споруджено хрест на честь скасування панщини 1848 р., дві «фігури» - на одній з них зберігся напис: «Свята Покрова. В пам'ять пожежі у Базаринцях 5 жовтня 1907 року». Діє бібліотека. Про населені

пункти Базаринської сільради видано книжку М. Грозовського «Чотири села над Гнізною» (Тернопіль, 1997).

Залужжя

(570 років з часу першої писемної згадки)

Центр сільради, якій підпорядковані села Івашківці та Ліски. Розташоване на берегах р. Гнізна, за 2 кілометри від райцентру та найближчої залізничної станції Збараж. Населення – 1097 осіб. Перша писемна згадка – 1444 р. Діяли «Просвіта», «Сільський господар», «Союз українок», та інші українські товариства. Є церква Преображення Господнього (1600, кам'яна, реставрована, 1989), та кам'яна церква (1996). Встановлено пам'ятні хрести: на честь скасування панщини (1875), тверезості (1879), проголошення незалежності України (1991), пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1975), кам'яний хрест «Голгофа» на пам'ять про страшну епідемію (відновлений, 2000), скульптурну композицію: хресною дорогою йде монах, який на долонях підносить у дар Христу церкву «Спаса» (2000). Діють ЗОШ I-III ступенів, клуб, бібліотека, ФАП, фермерське господарство «Мрія», цукровий та цегельний заводи.

У Залужжі проживав літератор Ярослав Кушак, перебував І. Франко. Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки раннього залізного віку, на території є геологічні заказники «Бабина гора» та «Довбушева гора», стратиграфічний заказник плейстецинових відкладів ґрунтів.

Заруддя

(450 років з часу першої писемної згадки)

Центр сільради, якій підпорядковані села Витківці та Олишківці. До села приєднано хутори Підліски та

Шукайводи, х. Березюків виключений з обліку даних у зв'язку з переселенням жителів. Заруддя розташоване обабіч автошляху Тернопіль-Кременець, за 16 кілометрів від райцентру та найближчої залізничної станції Збараж. Населення – 715 осіб. Перша писемна згадка – 1564 р., заснували князі Вишневецькі. У 1571 р. село спалили татари. Є церква Різдва пресвятої Богородиці (1874, дерев'яна). Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1967). Діють ЗОШ I-III степенів, клуб, бібліотека, амбулаторія, оптика. Відділення зв'язку, торгівельний заклад «Теко», геріатричний центр.

У Зарудді народився поет, журналіст Іван Горбатий.

Киданці

(550 років з часу першої писемної згадки)

Село є центром сільради. До Киданців приєднано хутори Бартецька гора, Поплави. Розташоване за 14 кілометрів від райцентру і 5 кілометрів від найближчої залізничної станції Збараж. Населення становить 792 особи. Перша писемна згадка - 1464 р. Діли товариства «Просвіта», «Рідна школа», «Союз Українок», молодіжний гурток «Каменярі». Є церква св. Дмитрія (дерев'яна, збудована у 16 ст. і привезена у Киданці) та нова (1996, кам'яна). Споруджено пам'ятники І. Франку (1996), полеглим у німецько-радянській війні односельцям (1970), встановлено пам'ятний хрест на честь Незалежності України (1992). Працюють ЗОШ I-III ступенів, клуб, бібліотека, ФАП, відділ зв'язку.

У Киданцях народився літератор, історик, краєзнавець Омелян Підгірський, є пам'ятка природи «Киданецькі скелі».

Кобилля

(280 років з часу першої писемної згадки)

Центр сільради. Розташоване на березі р. Гнізна, за 20 кілометрів від райцентру і найближчої залізничної станції Збараж. Населення становить 762 особи. Перша писемна згадка – 1734 р. (за твердженням місцевих краєзнавців – 1502). Діяли «Просвіта» (1880), «Союз Українок» та інші українські товариства. У Кобиллі здавна розвинуте килимарство. Є церква св. Юрія (1885, мурована), каплиця греко-католицької конфесії (1910, кам'яна). Дім молитви ХВС (1935, кам'яний). Встановлено пам'ятні хрести на честь тверезості (1875) та скасування панщини (відновл., 1995), споруджено пам'ятник полеглим у німецько-радянській війні односельцям (1970), насипана символічна могила Борцям за волю України. Діють ЗОШ I-III ступенів, клуб, бібліотека, ФАП. У Кобиллі народився килимар Андрій Івахів, літератор Іван Коваль, доктор фізико-математичних наук, професор Григорій Хома, вчитель і громадський діяч Володимир Шафранський. Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки черняхівської та давньоруської культур, римські монети.

У межах Кобилівської сільради знаходиться природоохоронний об'єкт місцевого значення «Кобилівський загально-зоологічний заказник».

Романове Село

(440 років з часу першої писемної згадки)

Центр сільради. Розташоване за 18 км. від райцентру і 7 км. від найближчої залізничної станції Богданівка. Населення – 863 особи. Перша писемна згадка – 1574 р. Діяли товариства «Просвіта», «Січ», «Луг», «Союз Українок», «Відродження». Є дві церкви: Покрови Пресвятої Богородиці (1927, мурована, реставрована в 1991 р.), Вознесіння Христового (1996),

залишки костелу. Споруджено пам'ятники: воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1965), Лесі Українці (1942, реставрований в 1991 р.). Працюють ЗОШ I-III ст., клуб, бібліотека, ФАП, тепличний комбінат, торгівельні заклади.

У Романовому Селі народився поет, лікар, громадський діяч М. Качалуба; працював господарником, громадський діяч Ю. Фецович. Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки черняхівської культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Література землі Збараської [Текст]: бібліограф. покажчик / упор. М. Дем'янюк. – Збараж, 1995. – 27 с.

Література землі Збараської [Текст]: бібліограф. посібник / упор. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: ЦБ, 2005. – вип. 2. - 50 с.

Малевич, А. П. Літопис землі Збараської [Текст]: краєзн.- історик. вид. із серії «Збаражчина». – Збараж, 1996. – 80 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст] / передмова Г. Яворського. – Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2004. – Т. 1. А-Й. – 696 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст]. – Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2005. – Т. 2. К- О. – 706 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст]. – Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2008. – Т. 3. П – Я. – 708 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст]. – Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. – Т. 4. (додатковий) А – Я. – 788 с.

ЗМІСТ

1. Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року.....	4
2. Збараський літопис від сивої давнини	5
3. Літопис Вишнівця.....	10
4. Перелік імен, що не увійшли до основного списку	12
5. Землі Збараської славетні люди.....	17
6. Ювілейні дати сіл Збаражчини.....	33
7. Список використаної літератури.....	37

